

УДК 62/64(072.3)-053.6

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-2-224-233

**EDUCATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS PRODUCTION
OF CARPETS ACCORDING TO YOUR OWN PROJECT**

**НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ
СТВОРЕННЮ ВИРОБІВ ЗА ВЛАСНИМ ПРОЄКТОМ**

Oksana KUDRIA,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

pnpu21@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4602-9883>

Alla KIS,

Postgraduate student

pnpu21@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3020-3445>

Оксана КУДРЯ,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Алла КІСЬ,

аспірантка

*Poltava V.G. Korolenko National
Pedagogical University,*

*Полтавський національний
педагогічний університету імені*

В. Г. Короленка,

*✉ 2, Ostrogradski Street,
Poltava, 36000*

*✉ вул. Остроградського, 2,
м. Полтава, 36000*

Original manuscript received: August 08, 2022

Revised manuscript accepted: August 31, 2022

ABSTRACT

The article proves the relevance of the problem of training young people in various traditional types of Ukrainian decorative and applied arts and folk crafts of Ukraine. It is noted that the preservation of the heritage of Ukrainian culture is the key to the preservation of the nation and the formation of national self-awareness among young people.

Attention is focused on the fact that Ukrainian carpet making is one of the important types of decorative and applied art, which requires the preservation of the best traditions in today's conditions, it has a long history, is marked by regional features, traditions and heritage. It is noted that Reshetylivshchyna is rich in authentic carpet-making traditions, hand-weaving techniques, ornaments and patterns, compositional solutions and colors. Carpet making is taught at the Reshetyliv Art Vocational Lyceum – young people acquire the profession of «painter, carpet maker».

The scientific-pedagogical literature on project-technological activities was studied and our own long-term work experience was summarized, which allowed us to summarize the work and develop a methodology for teaching high school students to create carpets according to their own project. The presented method involves familiarizing them with the history of the development of carpet making in Ukraine, studying the assortment of used materials, equipment and devices, forming the following abilities and skills in them: creating a technical drawing (pattern), performing preparatory work in carpet making, weaving carpet fabric using various weaving techniques, execution of final and finishing works in carpet making.

It was concluded that the developed method of teaching high school students to create carpets according to their own project is effective, as it allows students to

comprehensively study carpet making as a form of decorative and applied art and perfectly master the ancient traditions of Reshetila carpet making, show creative activity, develop aesthetic tastes on the best products recognized by the world Reshetiliv craftsmen.

The issue of effective professional training of high school students in the field of carpet weaving, formation of relevant professional skills in them requires further scientific research. It is necessary to develop methodological recommendations for the independent work of students in the minds of a mixed form of education.

Key words: *educational process, professional education, decorative and applied art, carpet making, teaching method, design and technological activity.*

Вступ. Навчання молодого покоління українців традиційним видам декоративно-прикладного мистецтва та народним промислам є важливим завданням сьогодення, оскільки збереження надбань традиційної української культури є запорукою збереження нації, формування в молоді національної самосвідомості.

Українське килимарство має давню історію, відзначається регіональними особливостями, традиціями та надбаннями, які представлені в багатьох музеях країни. Решетилівщина багата автентичними традиціями килимарства, техніками ручного ткання, орнаментами та візерунками, композиційними рішеннями та кольорами [7; 8]. Традиційно в Решетилівці виготовляли гладкі (безворсові) шерстяні килими з рослинним і, рідше, геометричним орнаментом. Ткали їх вручну, за зразком, частіше по пам'яті. Майстри вільно варіювали квіткові мотиви, то розміщуючи окремі елементи на полі, то збираючи їх у букети, щоразу створюючи нові композиційні рішення. Решетилівським килимам властиві пластичні форми рослинних орнаментів і ніжний, світлий колорит. Відзначимо, що саме решетилівське рослинне килимарство в лютому 2017 року було внесено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Активізація досліджень народного килимарства відбулася на початку ХХ століття. Це пов'язано із проведенням численних виставок українських килимів, які проходили впродовж 1920-х рр. У цей час публікувалися до експозиційних путівників статті Д. Щербаківського [10], В. Пещанського, Б. Крижанівського, М. Щепотьєвої, Я. Риженко [7]. У 60–70-х рр. ХХ століття були опубліковані в Україні ґрунтовні дослідження мистецтвознавців з проблематики народного килимарства (С. Таранушенко, А. Жук [2; 3], Я. Запаско [4] та С. Сидорович). Певні наукові розвідки історичних та мистецтвознавчих аспектів килимарства опубліковано в працях О. Іванової, Т. Романової, Є. Харковиної [9], Л. Федевич та ін.

Нинішній етап розвитку професійної освіти характеризується швидкими темпами змін, пов'язаними із змішаною формою навчання. Зростає обсяг потрібних знань, які необхідно опанувати учням самостійно. Можна відмітити наявну є суперечність між новими вимогами до навчання старшокласників та підготовки її до майбутньої професійної діяльності і відображенням специфіки такої підготовки в системі професійної освіти.

Метою статті є аналіз особливостей навчання старшокласників створенню килимів за власним проектом.

Методи та методики дослідження. У процесі написання статті було використано низку теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження.

Результати та дискусії. У Решетилівський художній професійний ліцей приходять на навчання учні 9-11 класів для здобуття ряду професій, зокрема і «живописець, килимар». Навчання триває 2 роки. Практичні заняття з килимарства проходять у килимовій майстерні ліцею.

Щоб ефективно навчати старшокласників виготовляти вироби за власним проєктом у сфері килимарства, необхідно враховувати той факт, що створення килима чи килимового виробу залежить від добору якісної сировини (волокон рослинного і тваринного походження), відповідної підготовки пряжі, прядіння ниток, їх фарбування, від правильно обраних технік ткання, принципів орнаментально-композиційного розв'язання та кінцевої обробки виробів.

Вивчення науково-педагогічної літератури з питань проєктно-технологічної діяльності (Н. Боринець [1], О. Коберник [5; 6], С. Яцук [11] та ін.) і власний багаторічний досвід роботи дозволили підсумувати напрацювання та узагальнити методику навчання старшокласників створеною килимів за власним проєктом, яка включає такі етапи: 1) ознайомлення з історією розвитку килимарства на Україні; 2) вивчення асортименту використовуваних матеріалів, обладнання та пристосувань; 3) створення технічного малюнку (шаблону); 4) виконання підготовчих робіт у килимарстві; 5) ткання килимового полотна з використанням різних ткацьких технік з метою втілення задуму з технічного малюнку; 6) виконання завершальних робіт у килимарстві; 7) виконання оздоблення виробу.

Ознайомлення учнівської молоді з історією розвитку килимарства на Україні, зокрема решетилівським килимарством є надзвичайно важливим етапом їх підготовки до створення килимів за власним проєктом.

Освітній заклад працює над збереженням народних традицій решетилівського килимарства. Знайомство старшокласників з кращими зразками килимів здійснюється в ході проведення екскурсій до музею Решетилівського художнього ліцею, Решетилівського районного краєзнавчого музею (відділ ткацтва і вишивки), Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Важливого значення у формуванні естетичних смаків набуває ознайомлення молоді з кращими зразками килимів, які створені решетилівськими майстрами – Леонідом Самійловичем Товстухою та Надією Нестерівною Бабекно.

Навчання учнівської молоді тканню килимів розпочинають зі знайомства з асортиментом використовуваних матеріалів, обладнанням та пристосуваннями. Учні дізнаються, що матеріали для ниток основи повинні бути міцними, достатньо товстими (щоб тримати форму виробу), володіти низьким розтягуванням і не зсідатися; мати добрі теплозахисні властивості і колір, відповідний до технічного малюнку і задуму майстра; достатньо пухнастими і не збиватися (звалюватися).

У килимовій майстерні ліцею учням наочно демонструють зразки ниток основи та піткання. Пояснюють, що при тканні килимів для ниток

основи беруть бавовняну чи лляну сировину, нефарбовану пряжу, а для ниток піткання можуть використовувати найрізноманітнішу пряжу – вовну, шовк, льон, сизаль, різноманітні синтетичні нитки. Для виготовлення традиційних українських килимів використовують вовняну, напіввовняну, бавовняну або лляну пряжу.

В освітньому процесі учнів ознайомлюють з обладнанням та пристосуваннями, що використовуються для ткання килимів. Килимова майстерня ліцею оснащена ткацькими верстатами та кроснами. Для ручного виготовлення килимів також застосовують кросна. Кросна виготовляють із твердих порід висушеної деревини, вони можуть мати різну будову. Розрізняють похилі і вертикальні кросна та кросна-раму. Саме кросна-рама використовується на початковому етапі навчання старшокласників азам килимарства у килимовій майстерні ліцею. У подальшому навчають працювати учнів на ткацьких верстатах.

У початковому процесі є можливість демонстрації старшокласникам зразків створених килимів та відповідних ескізів-оригіналів і технічних малюнків. Учні усвідомлюють, що для точного відтворення задуму майстра на килимовому полотні в килимарстві необхідним є технічний малюнок або шаблон.

Технічний малюнок – це виготовлений у натуральну величину ескіз килимового візерунку, що використовується в процесі ткання килимового полотна для більш якісного відтворення елементів візерунку за формою та кольоровим вирішенням. Учні ознайомлюються з особливостями створення технічного малюнку для майбутнього килимового виробу та методикою його використання. Він може бути виконаний на папері, картоні чи тканині, розфарбовується фарбами чи іншим способом відповідно до ескізу-оригіналу.

Методика використання технічного малюнку залежатиме від матеріалу, з якого він виготовлений. Технічний малюнок на картоні при виготовленні килима встановлюється за робочою частиною основи, а на папері чи тканині підвішується до верхнього валу кросен. Нижня частина технічного малюнку пришивається до початкової смуги, виплетеної з ниток основи. У процесі роботи малюнок пересувається разом з виготовленою частиною килима. Через кожні 10-15 см малюнок розрівнюють і прикріплюють до країв і середини килима. Під час ткання нитки піткання прокладають у відповідності з межами кольорових ділянок на технічному малюнку. Час від часу його прихилиють до килимового полотна для перевірки дотримання меж ділянок кольорів.

Відповідно до методики використання технічного малюнка в процесі виготовлення килима можна висунути такі вимоги до матеріалу технічного малюнка: він повинен бути гнучким, міцним, не розтягуватись, добре тримати фарбу.

Учні вчать створювати ескіз-оригінал на основі кращих зразків українського килимового мистецтва, а також виконувати технічний малюнок для майбутніх виробів на різних матеріалах: картоні, папері або тканині.

Навчання старшокласників процесу виготовлення килима розпочинають з формування умінь виконувати підготовчі роботи – це виконання операцій, що дають можливість почати ткання килимового виробу. Вони складаються з таких операцій: 1) снування основи; 2) плетіння кіски; 3) утворення чину; 4) розміщення вирівнювальної смуги; 5) виконання попередньої смуги.

Підготовчі роботи учні починають виконувати зі снування основи, яку можна робити (навивати, натягувати) різними способами. В освітньому процесі учні розуміють, що технологічні особливості виконання цього виду підготовчих робіт залежить від будови кросенрами. Снувати основу вчать на кроснах із цвяхами та кросна без них. Беручи до уваги особливості процесу снування основи, висувають такі вимоги до ниток основи: а) повинні бути міцні, шорсткі та не ковзатись у вузлах; б) достатньо товсті, щоб утворювати щільне переплетення пряжею піткання; в) не повинні бути пружними і розтягуватись при снуванні; г) не скручуватись у джугти при снуванні. Відповідно до цих вимог вчать добирати матеріали для ткання, при виготовленні килимів використовують товсті бавовняні, сирові лляні, міцні вовняні, а також міцні синтетичні нитки.

Наступна операція, яку виконують учні після снування основи, – це плетіння кіски, з допомогою якої нитки основи виводяться в один ряд. Потім утворюють чин – розподіляють нитки основи у дві площини, між якими потім прокладатимуть нитки піткання. При цьому використовують допоміжне килимарське обладнання – розподільчу палицю, яка може бути виготовлена з різних матеріалів (деревини, металу, кістки) і мати циліндричну форму. Перед тим, як почати виконувати попередню смугу, а це вже початковий етап ткання килима, встановлюють вирівнювальну смугу для забезпечення рівності нижнього краю килима. Далі прокладають попередню смугу шляхом полотняного переплетення ниток основи і піткання. Цим завершується цикл підготовчих робіт.

Потрібно відмітити, що при тканні килимів усі операції підготовчих робіт виконуються однаково, тому опанувавши їх учні вже тільки доводять свої вміння до автоматизму. Зовсім інша ситуація при формуванні в молоді умінь, навичок ткання килимового полотна. Адже тут необхідно навчитися виконувати цілий комплекс задач: одночасно добирати техніки ткання та відтінки кольорів ниток, комбінувати їх, і все задля отримання ідеального малюнку на килимовому полотні.

Вивчення учнями видів технік, що застосовуються при тканні гладких та ворсових килимів, попередньо відбувається на окремих зразках. Такі тренувальні вправи дозволяють опанувати на практиці та вдосконалити вміння виконувати рахункові техніки і техніку «кругляння».

Рахункові техніки застосовуються, коли при тканні візерунка відраховують для кожного кольору потрібну кількість ниток основи. При цьому нитки піткання лягають горизонтально і, з'єднуючись між собою, утворюють контур рисунка.

Учні рахунковими техніками виготовляють килими з геометричними або геометризваними візерунками. З рахункових технік використовують наступні: техніка «дірчаста»; техніка «на межову нитку», техніка «на пряму нитку». Їх добір відбувається з урахуванням зображень технічного малюнку.

Техніка «дірчаста» використовується для виконання таких елементів: трикутники, шести- і восьмикутники, ромби, навскісні зубці, зигзагоподібні смуги, чотирикутні зірки тощо, тобто для відображення візерунків, у яких є прямі лінії, розташовані під кутом до ниток основи. На килимовому полотні утворюються отвори між нитками спіткання на стику двох кольорів.

Техніка «на межову нитку» застосовується при виконанні килимів геометричного орнаменту, а також з рослинним орнаментом. На килимовому полотні утворюється рубчик, трохи товщий, ніж основне полотно, і немовби смугастий: на одній нитці основи чергують два кольори піткання.

Техніка «на пряму нитку» застосовується для виконання візерунків з квадратами і прямокутниками. Особливість техніки полягає в тому, що при тканні килимового полотна в ньому залишаються повздовжні (вертикальні) щілини-отвори між різнокольоровими ділянками візерунка. При виготовленні гладких безворсових килимів цією технікою іноді після закінчення ткання щілини-отвори зашивають тоншою ниткою з вивороту виробу.

Техніка «зачіпками» використовується в килимах з рослинним орнаментом, щоб можна виконати рисунок по шаблону, коли форму малюнку мають круглі форми. У цій техніці різнокольорові нитки піткання утворюють переплетення між собою.

Техніка «кругляння» використовується лише в килимах з рослинним орнаментом, нею виконують квіткові візерунки, що мають плавно вигнуті лінії, кола, овали, закруглення та інші дрібні елементи.

При тканні килима для відтворення малюнку на килимовому полотні учень може використовувати різні техніки ткання. У нього розвивається не лише творче мислення, але і логіка та уява. Відтворення передбачає ще й формування уміння відповідного добору кольорів ниток, щоб передавати об'єм окремих елементів та тінь від них, відстань (елементи зображення розміщені далі чи ближче), створення фону з меланжевим ефектом – переходи фону з одного тону в інший, що називається «деркання кольорів»

Таким чином, у ході практичних занять учнівська молодь вивчає технологію килимарства, яка полягає в одночасному поєднанні двох складових – з'єднанні ниток на основі різних ткацьких технік з одночасним добором і комбінуванням різної кольорової гами.

При тканні килимового полотна вчать його ущільнювати за допомогою молока-гребінця. Ця операція виконується з метою надання виробові цупкості та запобіганню висмикуванню кінців ниток при майбутній експлуатації виробу. Її виконання передбачає формування в учнів відповідних навичок, коли досягається баланс в оптимальному ущільненні полотна без спотворення зображень на килимовому полотні.

Останнім етапом у процесі виготовлення килима є завершальні роботи – це знімання його з кросен, обробки країв виробу, оздоблення, а також обробки поверхні виробу.

Завершальні роботи в килимарстві не потребують використання яких-небудь особливих матеріалів – тільки нитки основи для заплітання верхнього краю виробу, а також обрізання ножицями ниток заснованої основи. Завершальні роботи складаються з таких операцій: 1) ткання кінцевої смуги по верхньому краю виробу; 2) знімання килиму з кросен; 3) обробка верхнього краю виробу; 3) обробку нижнього краю виробу.

Кінцева смуга виконана нитками основи полотняним переплетенням на всю ширину виробу. Вона призначена для утримання верхнього краю від осипання при наступній обробці, вирівнювання верхнього краю по горизонталі, економії пряжі піткання (при обшиванні кінцева смуга ховається в шов). Виконується кінцева смуга так само, як і попередня смуга в підготовчих роботах. Ці дві смуги повинні мати однакову ширину.

При обробці верхнього краю виробу він відокремлюється від кросен за рахунок відрізання ножицями згори натягнутих ниток основи.

Обробка нижнього краю виробу може мати два варіанти: 1) заплітання краю, 2) в'язання вузлів.

В освітньому процесі старшокласники ознайомлюються та вчаться виконувати різні види оздоблення килимів. Потрібно відмітити, що в сучасному килимарстві існує багато різноманітних видів оздоблення килимів і килимових виробів. Вони можуть бути різні за величиною і кольором, місцем застосування. Але всі види оздоблення килимових виробів можна розподілити на дві групи за матеріалом, що використовується для виготовлення оздоблювальних деталей. До першої групи належать види оздоблення, виконані із ниток основи, які залишаються після закінчення процесу ткання виробу з двох боків килимової тканини (вгорі та внизу). У цю групу входять торочки і китиці. До другої групи оздоблень входять: просте обшивання ниток піткання (однотонне чи контрастне); складне (комбіноване) обшивання з ниток піткання.

Процес кінцевого оздоблення килима чи килимового виробу вимагає не лише обізнаності старшокласників з усіма його видами, але і прояву естетичного смаку та творчих здібностей при доборі та виконанні доречного варіанту.

Висновки. Навчання молоді різним традиційним видам українського декоративно-прикладного мистецтва та народним промислам України є наразі актуальним, оскільки воно реалізує ще ряд завдань, зокрема, збереження надбань української культури, що є запорукою збереження нації та формування у молодого покоління українців національної самосвідомості.

Килимарство – один із важливих видів українського декоративно-прикладного мистецтва, яке вимагає збереження кращих традицій в умовах сьогодення. Саме килимарству навчають у Решетилівському художньому професійному ліцеї, де молодь здобуває професію «живописець, килимар».

Представлена методика навчання старшокласників створеною килимів за власним проектом є результативною і передбачає озброєння з історією розвитку килимарства на Україні, вивчення асортименту використовуваних матеріалів, обладнання та пристосувань, формування таких умінь і навичок: створення технічного малюнку (шаблону), виконання підготовчих робіт у килимарстві, ткання килимового полотна з використанням різних ткацьких технік з метою втілення задуму з технічного малюнку, виконання завершальних та оздоблювальних робіт у килимарстві.

Розроблена методика навчання старшокласників створенню килимів за власним проектом є результативною, оскільки дозволяє всебічно вивчити килимарство як вид декоративно-прикладного мистецтва та досконало опанувати давні традиції решетилівського килимарства, проявити творчу активність, розвинути естетичні смаки на кращих виробах визнаних світом решетилівських майстрів.

Подальших наукових розвідок потребує питання ефективної професійної підготовки старшокласників у сфері килимарства, формування у них відповідних професійних навичок. Передбачається розробка методичних рекомендацій до самостійної роботи учнів в умах змішаної форми навчання.

Література

1. Боринець Н. Метод проектів у викладанні трудового навчання. *Трудове навчання*. 2011. № 9 (45). С. 8-15.
2. Жук А. Українські народні килими: XVIII – поч. XX ст. Київ : Наукова думка, 1966. 151 с.
3. Жук А. Український радянський килим. Київ : Наукова думка, 1973. 167 с.
4. Запаско Я. Українське народне килимарство. Київ : Мистецтво, 1973. 112 с.
5. Коберник О. Проектно-технологічний підхід як основа реалізації нового змісту трудового навчання. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки»*. Випуск 2 (41). Полтава, 2005. С. 114-121.
6. Коберник О. М. Проективна технологія: можливості застосування в освіті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Кривий Ріг, 2012. Вип. 36. С. 15–18.
7. Риженко Я. Килимарство та килими Полтавщини. Полтава, 1928. 161 с.
8. Суха Л. М. Артіль ім. Клари Цеткін в Решетилівці Полтавської області. *Матеріали з етнографії та мистецтвознавства* : АН УРСР, 1961. Вип. 6. С. 3–17.
9. Харковина Є. Г. Формування мистецтва килимарства на теренах України. *Вісник [Київського національного університету культури і мистецтв]. Мистецтвознавство*. 2014. Вип. 30, С. 116-123.
10. Щербаківський Д. М. *Український килим*. Київ : Київ-Друк, 1927. 32 с.
11. Ящук С. Виконання основних етапів проектування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 4. С. 13-16.

References

1. Borynets, N. (2011). *Method proektiv u vykladanni trudovoho navchannia* [The method of projects in the teaching of labor training]. *Trudove navchannia – Work training*, № 9 (45), 8-15. [in Ukrainian].

2. Zhuk, A. (1966). *Ukrainski narodni kylymy: XVIII – poch. XX st.* [Ukrainian folk carpets: XVIII - beginning 20th century]. Kyiv : Naukova dumka. [in Ukrainian].
3. Zhuk, A. (1973). *Ukrainskyi radianskyi kylym* [Ukrainian Soviet carpet]. Kyiv : Naukova dumka. [in Ukrainian].
4. Zapasko, Ya. (1973). *Ukrainske narodne kylymarstvo* [Ukrainian folk carpet making]. Kyiv: Mystetstvo. [in Ukrainian].
5. Kobernyk, O. (2005). *Proektno-tehnologichnyi pidkhid yak osnova realizatsii novoho zmistu trudovoho navchannia* [Project-technological approach as a basis for the implementation of new content of labor training]. Zbirnyk naukovykh prats Poltavskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V.H.Korolenka. Serii «Pedahohichni nauky» – Collection of scientific works of Poltava State Pedagogical University named after V. G. Korolenko. Series «Pedagogical Sciences». Poltava, vypusk 2 (41), 114-121. [in Ukrainian].
6. Kobernyk, O. (2012). *Proektyvna tekhnolohiia: mozhlyvosti zastosuvannia v osviti* [Projective technology: possibilities of application in education]. Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly – Higher and secondary school pedagogy. Kryvyi Rih, vyp. 36, 15–18. [in Ukrainian].
7. Ryzhenko, Ya. (1928). *Kylymarstvo ta kylymy Poltavshchyny* [Carpet weaving and carpets of the Poltava region]. Poltava. [in Ukrainian].
8. Sukha, L. (1961). *Artil im. Klary Tsetkin v Reshetylivtsi Poltavskoi oblasti* [Artil named after Klara Zetkin in Reshetylivka, Poltava region]. Materialy z etnografii ta mystetstvovnavstva : AN URSSR – [Materials on ethnography and art history: Academy of Sciences of the Ukrainian SSR], vyp. 6, 3-17. [in Ukrainian].
9. Kharkovyna, Ye. (2014). *Formuvannia mystetstva kylymarstva na terenakh Ukrainy* [Formation of the art of carpet making in the territory of Ukraine]. Visnyk [Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv]. Mystetstvovnavstvo – Visnyk [Kyiv National University of Culture and Arts]. Art history, vyp. 30, 116-123. [in Ukrainian].
10. Shcherbakivskiy, D. (1927). *Ukrainskyi kylym* [Ukrainian carpet]. Kyiv : Kyiv – Druk. [in Ukrainian].
11. Yashchuk, S. (2003). *Vykonannia osnovnykh etapiv proektuvannia na urokakh trudovoho navchannia* [Implementation of the main stages of design in the lessons of labor training]. Trudova pidhotovka v zakladakh osvity – Labor training in educational institutions, № 4, 13-16. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті доводиться актуальність проблеми навчання молоді різним традиційним видам українського декоративно-прикладного мистецтва та народним промислам України. Зауважується, що саме збереження надбань української культури є запорукою відродження нації, формування в молоді національної самосвідомості.

Акцентовано увагу на тому, що українське килимарство – один із важливих видів декоративно-прикладного мистецтва, яке вимагає збереження кращих традицій в умовах сьогодення, воно має давню історію, відзначається регіональними особливостями, традиціями та надбаннями. Зауважується, що Решетилівщина багата автентичними традиціями килимарства, техніками ручного ткання, орнаментами та візерунками, композиційними рішеннями та кольорами. Килимарству навчають у Решетилівському художньому професійному ліцеї, де молодь здобуває професію «живописець, килимар».

Вивчено науково-педагогічну літературу з питань проектно-технологічної діяльності та узагальнено власний багаторічний досвід роботи, що дозволило підсумувати напрацювання та розробити методику навчання

старшокласників створенню килимів за власним проєктом. Представлена методика передбачає їх ознайомлення з історією розвитку килимарства на Україні, вивчення асортименту використовуваних матеріалів, обладнання та пристосувань, формування таких умінь і навичок: створення технічного малюнку (шаблону), виконання підготовчих робіт у килимарстві, ткання килимового полотна з використанням різних ткацьких технік з метою втілення задуму з технічного малюнку, виконання завершальних та оздоблювальних робіт у килимарстві.

Зроблено висновок стосовно того, що розроблена методика навчання старшокласників створенню килимів за власним проєктом є результативною, оскільки дозволяє усебічно вивчити килимарство як вид декоративно-прикладного мистецтва та досконало опанувати давні традиції решетилівського килимарства, проявити творчу активність, розвинути естетичні смаки на кращих виробах визнаних світом решетилівських майстрів.

Подальших наукових розвідок потребує питання ефективної професійної підготовки старшокласників у сфері килимарства, формування в них відповідних професійних навичок. Передбачається розробка методичних рекомендацій до самостійної роботи учнів в умовах змішаної форми навчання.

Ключові слова: навчальний процес, професійна освіта, декоративно-прикладне мистецтво, килимарство, методика навчання, проектно-технологічна діяльність.